

PROGRAMACIÓN ESA – ÁMBITO SOCIAL

MÓDULO II

CURSO 2023 - 2024

FRANCISCO JAVIER POCH GUTIÉRREZ

ÍNDICE:**PAX:**

1. Introducción e contextualización.	4
2. Contribución ao desenvolvemento das competencias clave.	4
3. Obxectivos.	6
3.1 OBXECTIVOS DO MÓDULO II	7
4. Obxectivos, contidos, criterios de avaliación, estándares de aprendizaxe, grao mínimo de consecución e competencias clave.	7
5. Temporalización.	16
6. Criterios de avaliación e cualificación.	19
7. Procedementos de avaliación.	19
8. Instrumentos de avaliación.	20
9. Tratamento do fomento da lectura.	20
10. Tratamento do fomento das TIC.	21

11. Plans de traballo para a superación de materias pendentes.	21
11.1. CONTIDOS ESIXÍBEIS	22
11.2. PROGRAMA DE REFORZO PARA A RECUPERACIÓN DOS MÓDULOS PENDENTES DE CURSOS ANTERIORES	22
11.3 ACTIVIDADES DE AVALIACIÓN	23
12. Metodoloxía didáctica	23
13. Materiais e recursos didácticos incluídos os libros de texto	24
14. Programación de temas transversais	24
15. Medidas de atención á diversidade	25
16. Actividades complementarias e extraescolares	26

1. Introducción e contextualización.

O ensino do ámbito de sociedade na ESA a distancia pretender formar ao alumnado na comprensión e valoración dos aspectos xeográficos e sociais que se producen na sociedade do presente e do pasado, creando unha actitude crítica ante os problemas e desigualdades do mundo actual.

O ensino a distancia ten as súas peculiaridades dentro do conxunto das ensinanzas regradas. A metodoloxía da aula virtual (online) é unha proposta moi interesante porque posibilita o control da aprendizaxe por parte do propio estudante. A aula virtual permítelle ao estudante amosar os seus progresos no desenvolvemento do proceso de aprendizaxe, polo tanto permite a coavaliación.

O proceso de aprendizaxe debe contribuír a formar ao alumnado para que, con liberdade e espírito crítico, saiba actuar na sociedade en que vive. Con todo, ao ser un ensino de adultos, moitos dos valores xa están formados, aínda que sexa preciso traballalos e reforzalos.

Os contidos seleccionados recollen aspectos xeográficos e históricos e teñen por obxectivo fundamental acadar as competencias básicas no eido da xeografía e historia desde unha perspectiva científica, técnica e social, ademais de proporcionarlle ao alumnado a formación necesaria para que aprenda a ser máis respectuoso co medio natural e máis solidario coa sociedade en que vive.

2. Contribución ao desenvolvemento das competencias clave

O Decreto 86/2015 de xuño, polo que se establece o currículo de Educación Secundaria na Comunidade Autónoma de Galicia, expón as seguintes competencias clave :

1. Comunicación lingüística (CCL)
2. Competencia matemática e competencias básicas en Ciencia e Tecnoloxía (CMCCT)
3. Competencia dixital (CD)
4. Aprender a aprender (CAA)

5. Competencia Social e Cívica (CSC)
6. Sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE)
7. Conciencia e expresións culturais (CCEC)

2.1. Comunicación lingüística (CCL). Esta competencia é o obxectivo principal da materia e aparece en todas as unidades.

Na educación a distancia hai unha predominancia da comprensión e expresión escrita e - en menor medida- da comprensión oral en detrimento da expresión oral.

2.2 Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCCT). Estas competencias reflíctense na aprendizaxe dos números cardinais, ordinais e romanos; das operacións matemáticas,...

2.3 Competencia dixital (CD). Con esta competencia o alumnado é capaz de buscar, obter, tratar e comunicar e verificar (con espírito crítico) informacións na rede.

O ensino a distancia lévase a cabo mediante a aula virtual: apuntamentos, referencias a páxinas web, ...

2.4 Aprender a aprender (CAA). O ensino a distancia favorece unha maneira de aprender autónoma. O alumnado ten que organizar o seu traballo, manexar os recursos propostos, ...

2.5 Competencias sociais e cívicas (CSC). Esta competencia intenta comprender a realidade social na que vivimos, afrontar a resolución de conflitos con valores e prácticas democráticas, mantendo unha actitude construtiva, solidaria e responsable no exercicio dos dereitos e obrigas cívicas.

Desenvolvemos esta competencia mediante o descubrimento das diferentes á propia.

2.6 Sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE). Esta competencia desenvólvese no alumnado partindo do verdadeiro coñecemento de si mesmo, das súas potencialidades, da súa dignidade e atinxe á súa responsabilidade, á creatividade

e á autocrítica.

Trátase de recoñecer que ten a capacidade de imaxinar, de desenvolver de avaliar accións e proxectos individuais ou colectivos con creatividade, confianza e **responsabilidade crítica**.

2.7 Conciencia e expresións culturais (CCEC). Esta competencia implica o coñecemento de diferentes manifestacións culturais, unha actitude aberta, respectuosa e crítica fronte á diversidade de expresións culturais.

3.Obxectivos

O ensino do Ámbito Social na ESA ten coma obxectivo desenvolver as seguintes capacidades:

1. **Promover** un sentimento positivo de pertenza a unha comunidade como Galicia, a un estado histórico como é España e á cultura universal.
2. **Comprender** que o patrimonio cultural, natural, histórico e artístico é diferente ao de outros lugares, participando activamente na súa defensa e conservación.
3. **Aplicar** os coñecementos adquiridos a partir do contacto coa realidade galega para comprender a súa situación actual.
4. **Identificar** e **valorar** a pluralidade das comunidades sociais ás que pertence, con plena conciencia dos seus deberes e dereitos, e rexeitando discriminacións de todo tipo.
5. **Valorar** a diversidade lingüística e cultural manifestando actitudes de tolerancia.
6. **Identificar** as interaccións que as sociedades humanas establecen cos seus territorios na utilización do espazo e do aproveitamento dos recursos naturais.

7. **Identificar** e **analizar** as relacións que se producen entre os feitos políticos, económicos e culturais que condicionan a traxectoria histórica das sociedades humanas, así como o papel que os individuos desempeñan nelas.

8. **Resolver** problemas e levar a cabo estudos e pequenas investigacións aplicando os instrumentos conceptuais, as técnicas e os procedementos básicos das ciencias sociais.

9. **Obter** e **relacionar** información verbal, estatística e cartográfica a partir de diversas fontes, sobre todo dos medios de comunicación, e tratala e transmitila de forma ordenada e clara.

10. **Recoñecer** as peculiaridades do coñecemento científico sobre o social, valorando o carácter relativo e provisional dos seus resultados ou a aportación persoal do investigador.

- 3.1 OBXECTIVOS DO MÓDULO II

A liña de desenvolvemento, neste módulo II, debe estar relacionada tanto ca Historia, Economía, Tecnoloxía, como ca Natureza, xa que esta nos ofrece os Recursos Naturais necesarios para o desenvolvemento humano. Ditos recursos deben ter un desenvolvemento sostible para poder solventar e mellorar o medio no que vivimos.

Polo que respecta a Historia, o seu coñecemento lévanos a descubrir aos nosos antepasados, e apreciar así as grandes diferenzas con respecto ao mundo presente no que vivimos. A través do seu legado imos a coñecer a Historia acaecida durante case dez séculos (476 a 1492), de aí que os ámbitos temporais estean centrados na Idade Media e na Idade Moderna.

4. Obxectivos, contidos, criterios de avaliación, estándares de aprendizaxe, grao mínimo de consecución e competencias clave.

ÁMBITO SOCIAL. MÓDULO 2					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Grao mínimo de consecución	Competencias clave

Bloque 1. O Medio Físico

<ul style="list-style-type: none"> • e • f • i • j • k • l 	<p>B1.1 Aproveitamento e futuro dos recursos naturais</p>	<p>B1.1 Percibir e apreciar a importancia da protección dos espazos naturais.</p>	<p>B.1.1.1 Ubicar en diferentes tipos de cartografía zonas naturais protexidas.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Diferencia as distintas zonas naturais nun mapa 	<ul style="list-style-type: none"> • CMMCCT • CD
			<p>B.1.1.2 Enumera criterios para recoñecer o valor engadido de determinados espazos naturais.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Cita criterios para recoñecer os espazos naturais 	<ul style="list-style-type: none"> • CSC • CD
			<p>B.1.1.3 Expón as aportacións de determinadas paisaxes ao desenvolvemento sostible e ao ben colectivo.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Explica as aportacións da paisaxe ao desenvolvemento sostible 	
			<p>B.1.1.4 Desenvolve un proxecto creativo e innovador para sensibilizar sobre a importancia de protexer un espazo natural próximo.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Recoñece a importancia de protexer un espazo natural 	<ul style="list-style-type: none"> • CSIEE • CAA • CSC
			<p>B.1.1.5 Deseña un proxecto de conservación dun espazo natural anticipando, asumindo e xestionando riscos</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Deseña un proxecto de conservación dun 	<ul style="list-style-type: none"> • CSIEE • CD

				espazo natural	
<ul style="list-style-type: none"> • b • e • f • i • k • l 	<p>B1.2 Desenvolvemento sostible. Impacto medioambiental e aproveitamento dos recursos</p>	<p>B.1.2 Identificar, describir e axuizar a acción humana sobre o medio ambiente e as súas consecuencias.</p>	<p>B.1.2.1 Relata diferentes tipos de intervención humana na natureza ao longo da historia.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Expón a intervención humana na natureza 	<ul style="list-style-type: none"> • CSIEE • CCL
			<p>B.1.2.2 Investiga as causas e as consecuencias da acción humana sobre a natureza.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Expón as consecuencias da intervención humana na natureza 	<ul style="list-style-type: none"> • CSIEE • CAA
			<p>B.1.2.3 Enxúza actuacións concretas da intervención humana valorando os seus resultados</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Valora a acción humana na natureza 	<ul style="list-style-type: none"> • CSIEE • CCEC
			<p>B1.2.4 Realiza un proxecto de investigación en equipo para ofrecer unha resposta científica a un problema medioambiental próximo</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Desenvolve un proxecto a un problema medioambiental 	<ul style="list-style-type: none"> • CCL • CD • CSC
<ul style="list-style-type: none"> • c • d • e 	<p>B1.3 Espazos naturais protexidos.</p>	<p>B1.3 Propor estratexias para a conservación e mellora do entorno natural e resolver os problemas que se presenten.</p>	<p>B1.3.1 Emite xuízos fundados tras observar, interpretar e analizar actitudes que inciden na conservación do ambiente.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza actitudes que inciden na 	<ul style="list-style-type: none"> • CAA • CSC

<ul style="list-style-type: none"> • i • j • k • l 				conservación do ambiente	
			B1.3.2 Indaga boas prácticas sobre un desenvolvemento sostible contrastando diferentes fontes de información.	<ul style="list-style-type: none"> • Recoñece prácticas positivas sobre o desenvolvemento sostible 	<ul style="list-style-type: none"> • CAA • CSIEE • CCEC
			B1.3.3 Argumenta a incidencia da acción humana sobre o medio ambiente e formula iniciativas para compensala.	<ul style="list-style-type: none"> • Formula iniciativas positivas sobre a actuación no mediambiente 	<ul style="list-style-type: none"> • CAA • CSIEE
			B1.3.4 Comprende cambios producidos no medio ambiente e relaciona os efectos ofrecendo respostas fundamentais aos problemas atopados.	<ul style="list-style-type: none"> • Ofrece cambios positivos para os problemas no mediambiente 	<ul style="list-style-type: none"> • CD • CAA • CSC
Bloque 2. Economía e Tecnoloxía					
<ul style="list-style-type: none"> • b • e • h • i • j • l 	B2.1 A globalización económica e o comercio internacional.	B2.1 Estimar o impacto da globalización económica, do comercio internacional e dos procesos de integración.	B2.1.1 Define a globalización económica e identifica algún dos seus factores partindo de buscas na prensa e na internet.	<ul style="list-style-type: none"> • Explica a globalización 	<ul style="list-style-type: none"> • CCL • CD • CAA
			B2.1.2 Valora o grao de interconexión das diferentes economías mundiais e aplica a	<ul style="list-style-type: none"> • Emite un xuízo sobre 	<ul style="list-style-type: none"> • CD • CSIEE

			perspectiva global para emitir xuízos críticos	as distintas economías	• CMCCT
			B2.1.3 Argumenta as razóns que xustifican e inflúen no intercambio económico entre países.	• Cita algunha razón do intercambio económico entre países	• CCL • CMCCT
			B2.1.4 Analiza acontecementos económicos contemporáneos no contexto da globalización e do comercio internacional.	• Cita algún acontecemento económico no contexto da globalización	• CCL • CD • CCEC
<ul style="list-style-type: none"> • c • e • i • j • p 	B.2.2 A economía no espazo da Unión Europea.	B2.2 Analizar a economía da Unión Europea tendo en conta as actividades dos diferentes sectores detectando desequilibrios territoriais.	B2.2.1 Fundamenta a importancia do mercado común europeo desde diferentes puntos de vista.	• Explica a importancia do mercado común europeo	• CCL • CCEC
			B2.2.2 Debate sobre as vantaxes e inconvenientes do proceso de integración económica e monetaria da UE.	• Recoñece as vantaxes e os inconvenientes de pertencer a UE	• CCL • CAA • CSC

			B2.2.3 Pescuda sobre as competencias da UE e as súas principais institucións en materia de economía dos países membros.	<ul style="list-style-type: none"> • Resume as competencias da UE en economía 	<ul style="list-style-type: none"> • CCL • CAA • CCEC
			B2.2.4. Sintetiza as peculiaridades da economía da UE.	<ul style="list-style-type: none"> • Cita algunhas das características da UE 	<ul style="list-style-type: none"> • CCL • CD
<ul style="list-style-type: none"> • a • b • e • f • i • j • p 	B.2.3 A consideración económica no medio ambiente e a incidencia dos últimos avances tecnolóxicos na economía.	B2.3 Pescudar o impacto da revolución tecnolóxica a nivel local, rexional, nacional e global, previndo posibles escenarios ambientais transnacionais e discutindo as novas realidades do espazo globalizado.	B2.3.1 Reflexiona sobre o impacto do desenvolvemento sostible na economía internacional.	<ul style="list-style-type: none"> • Emite algún xuízo sobre o desenvolvemento sostible 	<ul style="list-style-type: none"> • CCL • CSC
			B2.3.2. Analiza algunhas ideas de progreso e retroceso na implantación das TICs a distintos niveis xeográficos	<ul style="list-style-type: none"> • Recoñece a importancia das TICs 	<ul style="list-style-type: none"> • CD • CMCCT
			B2.3.3 Pon de manifesto algún aspecto conflictivo da revolución tecnolóxica acudindo a diferentes sistemas de representación da información.	<ul style="list-style-type: none"> • Cita algún aspecto conflictivo da revolución tecnolóxica 	
			B2.3.4 Discute a incidencia da revolución industrial e tecnolóxica no quecemento global.	<ul style="list-style-type: none"> • Explica a incidencia da revolución 	<ul style="list-style-type: none"> • CCL • CSC • CCEC

				industrial e tecnolóxica no quencement o global.	
Bloque 3. A Historia					
A Idade Media					
<ul style="list-style-type: none"> • b • d • e • g • i 	<p>B3.1 A Idade Media: causas e etapas. A alta Idade Media. O Feudalismo. A Baixa Idade Media. O renacer das cidades e a crise do século XIV.</p>	<p>B3.1 Describir os aspectos socioeconómicos, políticos e culturais da Idade Media.</p>	<p>B3.1.1 Coñece os rasgos representativos desde a caída do Imperio romano ata a Idade Moderna: os reinos xermánicos e cristiáns, o Imperio bizantino, e os pobos musulmáns da Idade Media.</p>	<p>Recoñece os rasgos característicos da Idade Media</p>	<ul style="list-style-type: none"> • CAA • CSC • CCL
			<p>B3.1.2 Expón as características da sociedade feudal.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Recoñece as características da sociedade feudal 	<ul style="list-style-type: none"> • CAA • CSC • CCL
<ul style="list-style-type: none"> • b • d 	<p>B3.2 Al Andalus, os reinos cristiáns e peninsulares.</p>	<p>B3.2 Analizar a evolución dos reinos cristiáns e musulmáns</p>	<p>B3.2.1. Comprende as orixes do Islam e a súa evolución.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Explica o Islam e a 	<ul style="list-style-type: none"> • CAA • CSC

<ul style="list-style-type: none"> • e • g • i 	<p>Os reinos de Taifas e as Coroas de Castela e Aragón. Galicia na Idade Media.</p>	<p>nos seus aspectos socioeconómicos, políticos e culturais.</p>		súa evolución	
			B3.2.2 Sinala a importancia de Al-Ándalus ao longo da historia.	<ul style="list-style-type: none"> • Situa Al-Ándalus nun mapa e indica o seu legado 	<ul style="list-style-type: none"> • CSC • CAA • CD
			B3.2.3 Elabora e interpreta mapas que describan os procesos de conquista e repoboación na península ibérica.	<ul style="list-style-type: none"> • Compara mapas da península do século VIII, XI e XV 	<ul style="list-style-type: none"> • CSC • CAA
<ul style="list-style-type: none"> • c • d • l • m 	B3.3 A arte na Idade Media. Arte románica, gótica e islámica.	B3.2 Comprender as características e as funcións da arte na Idade Media.	B3.3.1 Recoñece e expón as características da arte románica, gótica e islámica así como da música medieval mediante ilustracións representativas.	<ul style="list-style-type: none"> • Recoñece nunha ilustración a arte románica, a gótica e a islámica. 	<ul style="list-style-type: none"> • CSC • CAA • CC
A Idade Moderna					

<ul style="list-style-type: none"> • b • c • l 	B3.4 Descubertas xeográficas: Castela e Portugal. Conquista e colonización de América.	B3.4 Entender os procesos de conquista e colonización, e as súas consecuencias.	B3.4.1 Reflexiona sobre diferentes interpretacións de acontecementos relevantes da historia moderna tales como a conquista e colonización de América.	<ul style="list-style-type: none"> • Cita tres acontecementos relevantes da Idade Moderna 	<ul style="list-style-type: none"> • CSC • CAA • CCE • C
<ul style="list-style-type: none"> • b • e • g • h 	B3.5. As monarquías autoritarias na Europa: os Austrias españois. O século XVII na Europa: o absolutismo. Galicia na idade moderna.	B3.5. Explicar a temporalización da Idade Moderna, ubicando os principios feitos dos cambios históricos que supón en relación á etapa anterior.	B3.5.1 Situa nunha liña do tempo acontecementos relevantes da Idade Moderna.	<ul style="list-style-type: none"> • Sitúa nunha liña do tempo os acontecementos citados no apartado anterior. 	<ul style="list-style-type: none"> • CAA • CSC • CD
<ul style="list-style-type: none"> • c • d • l • m 	B3.6 O Renacemento e o Humanismo. Características e repercusión. A arte renacentista e barroca.	B3.6 Comprender a significación histórica da etapa do Renacemento en Europa.	<p>B3.6.1 Contextualiza o Renacemento e o Humanismo na historia europea, coa axuda de diferentes fontes históricas.</p> <p>B3.6.2 Valora o legado artístico humanista e científico da época e mostra interés por coñecer a música das diferentes épocas e culturas.</p>		

Neste período de tempo vemos a evolución da sociedade, sobre todo a partir do século XIII, a cal vai estar en continuos cambios ata chegar a sociedade na cal vivimos hoxe, moi influenciada polos avances tecnolóxicos dos últimos tempos.

A evolución da sociedade vai parella aos cambios económicos que se suceden e que van a desembocar na actual “globalización” .

Os ámbitos espaciais están centrados en Europa, Península Ibérica, Galicia , e de maneira máis xeral no resto do mundo.

A través do ensino-aprendizaxe dos conceptos e procedementos deste módulo chégase á comprensión e ao coñecemento das características históricas de dúas etapas importantes da Historia, **a Idade Media e a Idade Moderna**. Este feito permítenos ampliar os coñecementos de sucesos históricos acaecidos neses períodos da Historia.

5. Temporalización

MÓDULO II

Como a ESA é cuadrimestral e está distribuído en dúas avaliacións, a distribución é a seguinte:

- As unidades correspondentes ao Bloque 1: O Mundo Físico, e a do Bloque 2: Globalización e comercio internacional. Economía e tecnoloxía, serán a materia da 1ª avaliación
- As unidades correspondentes ao Bloque 3: A Historia – A Idade Media e a Idade Moderna, será a materia da 2ª avaliación.

Tanto na 1ª como na 2ª avaliación está previsto que cada unidade se corresponda a dúas semanas lectivas, aínda que o tempo será bastante xusto. Dada a extensión dalgunha das unidades faremos fincapé nos aspectos máis importantes e centraremos nas ideas xerais dos mesmos.

Módulo II

Unidade 5: O Medio Físico

- 1- Aproveitamento e futuro dos recursos naturais
Os grandes conxuntos de paisaxes naturais. O medio natural como recurso. Os riscos naturais
- 2- Desenvolvemento sostible. Impacto medioambiental e aproveitamento dos recursos.
Cambio climático e contaminación atmosférica. A auga, un recurso escaso. A deforestación. A degradación dos solos. As ameazas á biodiversidade
- 3- Espazos naturais protexidos.
A creación e a ampliación dos espazos naturais protexidos. Os espazos naturais protexidos en Galicia
- 4- Glosario

Unidade 6: Globalización e comercio internacional. Economía e tecnoloxía.

1. A globalización económica
Factores da globalización. Vantaxes e desvantaxes da globalización. A globalización económica, política e cultural. Os problemas medioambientais. O cambio climático. A política medioambiental. Desigualdades e subdesenvolvemento. O desenvolvemento sostible
2. Comercio Internacional
Os beneficios do comercio internacional: a vantaxe comparativa. Proteccionismo fronte ao libre comercio. Barreiras ao libre comercio. Organismos de cooperación internacional. A integración económica. A Unión Europea
3. Glosario

Unidade 7: A Idade Media

1. A Idade Media
Os reinos xermanos e o Imperio Carolinxio - O Imperio Bizantino - O Islam - O feudalismo e o papel da Igrexa - O renacemento das cidades e a crise do século XIV
2. A Idade Media na Península Ibérica.
- As monarquías xermánicas na Península Ibérica - Al-Ándalus e os reinos cristiáns - Galicia durante a Idade Media
3. A arte medieval
A arte románica - A arte gótica - A arte islámica
4. Glosario

Unidade 8: A Idade Moderna

1. Os séculos XV e XVI
- A era dos descubrimentos - O Novo Mundo - Cambios sociais e políticos
2. Humanismo e Renacemento
Humanismo - Renacemento - Reforma e Contrarreforma
3. O século XVII
O declive dos Austrias - O absolutismo - O Barroco e o Século do Ouro - A revolución científica
3. Galicia na Idade Moderna
4. Glosario

6. Criterios de avaliación e cualificación

ACTIVIDADES AVALIADORAS	NÚMERO MÍNIMO POR AVALIACIÓN	PORCENTAXE NA NOTA DA AVALIACIÓN
1. EXAMES: Abertos ou de redacción Pechados	1	100,00%

Ao longo do curso realizaranse dúas probas (exames), fixadas a tal fin pola xefatura de estudos, que constituirán o 100% da nota final da alumna/o.

De non superaren a proba obxectiva da primeira avaliación, o alumnado terá a oportunidade de examinarse de toda a

materia na segunda avaliación ou final. A cualificación final obterase da media das dúas probas obxectivas realizadas durante o cuadrimestre, sempre que a nota da 1ª avaliación sexa 4 ou superior a 4. No seu defecto a cualificación corresponderá á nota obtida no exame final. Para aprobar nas convocatorias ordinaria ou extraordinaria a media debe ser 5 ou superior.

7. Procedementos de avaliación

Ao ser un ensino a distancia, boa parte do seguimento do proceso de ensino-aprendizaxe recaerá na perseverancia do propio alumnado. É moi importante que o alumnado estea en contacto co profesor nas horas de Titoría Multimedia ou que, cando menos, acceda dunha forma periódica á Aula Virtual para consultar toda a información que o profesor vaia incorporando. O profesor axudará e guiará en todo momento este proceso, estando presente de xeito continuo a través da aula virtual, respondendo ós requirimentos académicos que se lle fagan a través dos diferentes procedementos de comunicación, e anticipando e publicando as características das probas que se desenvolvan.

A avaliación do alumnado basearase no seguinte:

- Cada semana, o profesor indicará na aula virtual unha orientación do tema a traballar nesa semana. Como o ensino é a distancia, o alumnado poderá distribuír os contidos segundo quixer, mais a tarefa do profesor será ir guiando nunha distribución o máis axeitadamente os contidos e

actividades ao longo do curso. Cada quincena o profesor poderá achegar ao alumnado unha serie de actividades voluntarias sobre o tema que están a tratar.

–Ao final de cada cuadrimestre, e/ ou na avaliación parcial, o/a profesor/a desenvolverá unha proba escrita sobre as unidades didácticas traballadas nese tempo.

–Ao longo de cada cuadrimestre, o/a profesor/a corraxirá os exercicios voluntarios achegados polo alumnado e remitiralle a través da aula virtual os resultados.

8. Instrumentos de avaliación

Os exames versarán sobre todos os contidos e actividades realizadas no período que se avalíe. As probas obxectivas consistirán nunha serie de preguntas a responder polo alumnado. Estas cuestións poderán combinar exercicios de resposta verdadeiro/falso, resposta múltiple, comprensión de pequenos textos, gráficos, imaxes, cuestións de desenvolver, definición de conceptos... . As devanditas preguntas poderán variar no que a extensión e puntuación se refire, mais a nota final virá indicada numericamente, debendo obterse unha nota mínima de **5 sobre 10** para poder superar a avaliación.

Para poder avaliar a consecución dos obxectivos e o dominio das competencias básicas de cada módulo, o profesor contará o resultado das dúas probas escritas, unha por cada avaliación, que todo o alumnado deberán desenvolver ao longo do módulo, un por cada cuadrimestre.

9. Tratamento do fomento da lectura

A singularidade da educación a distancia, có seguimento da materia a través da aula virtual, traballando en grande parte os materiais colgados nela, fan que a lectura sexa básica para unha boa consecución das competencias básicas. A transmisión oral, profesor/a-alumna/o, alumna/o-profesor/a, sempre presente e accesible, está vinculada fundamentalmente ás sesións de Titoría. Deste xeito, a lectura é básica, xa que o achegamento á materia faise lendo os materiais colgados na web.

Para todos os temas tratados ao longo do módulo, é posible que se lle achegue ao alumnado lecturas complementarias que o axuden a afondar nos obxectivos e competencias básicas e, se é posible, incentivarase o seu uso a través de traballos complementarios.

10. Tratamento do fomento das TIC

No sistema de ensino da ESA a distancia, o uso das TICs é un dos instrumentos e recursos básicos de aprendizaxe e de comunicación entre alumnado e profesorado. Pode resultar redundante este obxectivo, sen embargo sempre debemos fomentar que o alumnado saque o máximo proveito destes recursos e desenvolva a súa autonomía.

Aproveitando a grande base que supón a aula virtual coa que conta o centro (<http://www.iessanclemente.net>) traballarase para:

- Estimular ao alumnado no uso de todas as utilidades da plataforma educativa para que consigan un maior aproveitamento das súas posibilidades (foros, FAQs, correo, fonoteca,...).
- Fomentar a busca selectiva de información en internet de forma precisa e rápida. Para conseguir este obxectivo a información que se facilite ao alumnado deberá ser ordenada, diferenciando os documentos de obrigado estudo, dos que sexan de ampliación. Evitando o exceso de información.

Por outra banda, nas titorías presenciais insistiremos en:

- Utilizar programas de presentacións informáticas (tipo PowerPoint), na busca de estimular unha explicación clara e concisa da materia, axudando a desenvolver a capacidade de síntese de todo o alumnado.
- Utilizar a pantalla virtual existente no centro.

11. Plans de traballo para a superación de materias pendentes

11.1. CONTIDOS ESIXÍBLES

Todo o alumnado que non acadase os obxectivos mínimos nin adquirise as competencias básicas establecidas para cada módulo do Ámbito Social da Educación Secundaria de adultos, terá unha nova oportunidade de adquirilos.

Entendemos que os contidos esixibles para a superación do módulo pendente serán os mesmos indicados no apartado de mínimos esixibles para a contribución das materias ao logro das competencias básicas. Neste apartado de mínimos esixibles veñen enumerados os contidos mínimos que consideramos que son ineludíbles para unha comprensión elemental das unidades tratadas en cada módulo e que lle van permitir o logro das competencias básicas.

11.2. PROGRAMA DE REFORZO PARA A RECUPERACIÓN DOS MÓDULOS PENDENTES DE CURSOS ANTERIORES

No ensino a distancia é fundamental a constancia da/o alumna/o, xa que disto depende en boa medida a consecución dos obxectivos previstos neste tipo de educación. O illamento do alumnado fai que, ante as primeiras dificultades, haxa un bo número de matriculados que abandonen ou relaxen as súas actividades. Cómpre, pois, que o/a profesor/a exerza de guía, marque as pautas de estudo e axude nos ritmos ao alumnado.

É importante que as/os estudantes que non desen superado os obxectivos dun módulo non abandonen e se presenten á avaliación extraordinaria que se lles oferta. Para manter ese ritmo de traballo e de estudo, a través da aula virtual, o/a profesor/a deseñará, se se da o caso, un programa de reforzo que permita a recuperación do módulo pendente.

O obxectivo fundamental do programa de reforzo é ir marcando, a través dunhas actividades voluntarias, as pautas de traballo que ten que seguir quen queira recuperar algún módulo pendente. As actividades son voluntarias, porque a finalidade non é avaliadora, senón sobre todo servir de guía ao alumnado.

As actividades (se é posible colgalas) consistirán:

1. Exercicios para insistir nos contidos teóricos fundamentais.
2. Probas prácticas para afondar no dominio dos diferentes procedementos traballados no módulo.

11. 3 ACTIVIDADES DE AVALIACIÓN

Para poder avaliar a consecución dos obxectivos e o dominio das competencias básicas do módulo o alumnado deberá presentarse á avaliación extraordinaria do módulo:

12. Metodoloxía didáctica

O ensino a distancia ten unhas características propias que a singularizan dentro do conxunto dos ensinos regrados. Entre unha das estratexias de aprendizaxe que se propoñen atópanse:

1. A retroalimentación como estratexia de avaliación formativa.
2. A metodoloxía da aula virtual (on line) é unha proposta moi interesante porque posibilita o control da aprendizaxe por parte do propio estudante. A aula virtual permítelle ao estudante amosar os seus progresos no desenvolvemento do proceso de aprendizaxe, polo tanto permite a coavaliación.
3. O foro como estratexia avaliación sumativa.

A respecto da retroalimentación como estratexia de avaliación formativa considérase como unha comunicación descritiva continua que facilita información ao estudante ou ao grupo sobre como son os seus avances ou progresos ao comezo e durante e ao final do desenvolvemento dos procesos de ensino e de aprendizaxe.

O foro como ferramenta de avaliación está dirixido á autoavaliación e á coavaliación, xa que permite desenvolver un tema específico, o cal os estudantes irán nutrindo e xerando un debate coas diferentes formulacións e intervencións que realicen. Estes serán moderados polo profesor/a que conducirá as intervencións cara ao propósito avaliativo, o cal xa foi negociado con anterioridade cos estudantes. Establecendo os criterios de avaliación con claridade e precisión do que se espera lograr.

A aula virtual é un recurso en que mostra a natureza evolutiva do desenvolvemento do proceso de aprendizaxe, brinda a oportunidade para reflexionar sobre o crecemento do estudante. Proporciona evidencia do coñecemento, as habilidades e as disposicións de quen o elabora e reflicte o que se quere aprender e o xa aprendido. É a historia dos procesos de ensino e aprendizaxe de cada estudante. Nel alóxanse todas

actividades realizadas polos/as estudantes e obsérvanse os cambios evolutivos dos procesos.

Estas estratexias brindan autonomía e requiren do desenvolvemento de competencias comunicativas, unha estrutura do proceso avaliativo que se constrúa en base ao diálogo para que se establezan compromisos pedagóxicos que possibiliten o éxito do estudante a distancia. O uso das tecnoloxías permite a interdependencia, a interacción inmediata, mediata, oportuna e pertinente. Requiren de planificación, claridade e precisión. A formulación de criterios e do que se quere avaliar e pretende avaliar en cada unha das actividades.

13. Materiais e recursos didácticos incluídos os libros de texto

Usaremos as Unidades Didácticas editadas pola Consellería de Educación da Xunta de Galicia para a ESA.

Ademais, na medida do posible, proporcionaremos ao alumnado material complementario, a través da aula virtual, coma gráficas, mapas, mapas conceptuais, etc., que faciliten o traballo e a comprensión da materia de cada módulo. Isto complementarase con vídeos, de tempo breve, que faciliten a comprensión da materia vista en cada unha das unidades.

Cómpre destacar especialmente todos os recursos estritamente educativos ou outros relacionados coas materias, que presenta internet. O papel do profesor será animar a indagar e afondar en internet polos diferentes contidos do curso, así como establecer unhas orientacións básicas que axuden ao alumnado a non perderse nesa enorme fonte de información. Insistirase neste eido na busca de que o alumnado se converta no principal protagonista do proceso educativo, desenvolvendo a competencia de aprender a aprender, utilizando distintos recursos e fontes xeográficas, históricas e económicas. É fundamental o traballo individual.

14. Programación de temas transversais

Os temas transversais prográmanse ao longo de todo o currículo da materia, integrados no conxunto dos contidos da materia.

No ámbito da sociedade abordamos de forma transversal os seguintes:

Educación moral e cívica

Educación para a paz

Educación para igualdade de oportunidades entre ambos sexos

Educación ambiental

Educación para a saúde e educación sexual

Educación viaria

Educación para o consumo

Os temas transversais perseguen que a educación integral das persoas teña en conta non só as capacidades cognitivas e intelectuais, senón atender tamén ao desenvolvemento da capacidade afectiva, da relación interpersoal e social. Axudan a desenvolver persoas reflexivas e críticas co entorno social e físico, que coiden de si mesmas e que sexan quen de implicarse en cambios de actitudes prexudiciais por outras máis respectuosas consigo mesmo, co medio natural e coa sociedade en xeral.

Dentro deste ámbito incidirase especialmente:

- Módulo II: a igualdade de xénero, as consecuencias das desigualdades ao longo da historia, a educación para o coidado do medio, para a paz , a interculturalidade, etc.

Valoraranse as actitudes que se desprenden do desenvolvemento de actividades voluntarias relacionadas con estes aspectos e pautas de comportamento (a través da aula virtual).

15. Medidas de atención á diversidade

A singularidade da educación secundaria de adultos a distancia supón que, aínda que sexa consciente da diversidade do alumnado matriculado nesta ensinanza (disposición horaria, idade, tempo que pasou dende que realizou os seus últimos estudos regrados, motivación, discapacidades físicas, etc.), o escaso contacto presencial, unido á chegada de novos alumnos matriculados até datas moi próximas á realización da primeira proba escrita no primeiro cuadrimestre, fai que sexa moi difícil traballar a diversidade específica das alumnas/os. Con todo, na planificación dos obxectivos e contidos está presente a gradación de diferentes ritmos de aprendizaxe que abrangan unha variedade tal que permita traballar co alumnado para lograr acadar as competencias básicas establecidas para o módulo.

Ademais dos contidos e actividades obrigatorias, ao longo do módulo presentaranse na aula virtual un conxunto de actividades de reforzo e ampliación , que teñen por obxectivo ofrecer os recursos básicos para que todas/os alumnas/os poidan alcanzar o máximo desenvolvemento das competencias básicas e os obxectivos do módulo.

16. Actividades complementarias e extraescolares

A singularidade da educación a distancia fai que sexa imposible deseñar actividades complementarias e extraescolares para que participe o conxunto do alumnado matriculado nos módulos. Se xa somos conscientes da importancia de superar a aula para o logro das competencias básicas, no ensino a distancia isto é máis que evidente aínda que se aproveiten todas as oportunidades que ofrece unha aula virtual.

Porén, intentaremos movernos de xeito virtual por espazos diversos e percorrерemos do mesmo xeito lugares, exposicións, edificios e obras de todo tipo que concorran nos diversos obxectos de estudo que imos a coñecer

Santiago de Compostela, setembro de 2023

Fdo: Francisco Javier Poch Gutiérrez